- Nowe przepisy w zasi?kach, zwolnieniach lekarskich i orzekaniu: Co si? zmienia i od kiedy?

12 stycznia 2026 r.

INFORMACJA PRASOWA

Nowe przepisy w zasi?kach i orzekaniu: Co si? zmienia i od kiedy?

7 stycznia prezydent Polski podpisa? ustaw? wprowadzaj?c? zmiany w zakresie zwolnie? lekarskich, przeprowadzania kontroli prawid?owo?ci wykorzystywania tych zwolnie? oraz orzecznictwa lekarskiego w ZUS. W przestrzeni medialnej pojawi?o si? jednak wiele myl?cych informacji o wprowadzonych zmianach.

Ustawa wprowadza wiele zmian. S? to m.in. nowe definicje pracy zarobkowej i aktywno?ci niezgodnej z celem zwolnienia, a tak?e – mo?liwo?? ?wiadczenia pracy u jednego pracodawcy, kiedy pracownik korzysta ze zwolnienia lekarskiego w drugiej firmie. Przepisy wchodz? jednak w ?ycie w ró?nych terminach. Poni?ej wyja?niamy szczegó?y, opieraj?c si? na jasnych definicjach, by rozwia? w?tpliwo?ci i zmniejszy? dezinformacj?, która powsta?a wokó? tematu zmiany przepisów.

Zmiany wchodz?ce w ?ycie 14 dni od og?oszenia ustawy

Doprecyzowane zosta?y przepisy dotycz?ce kontroli prawid?owo?ci orzekania o czasowej niezdolno?ci do pracy oraz wystawiania za?wiadcze? lekarskich. Pozwoli to wyeliminowa? w?tpliwo?ci uczestników post?powania zwi?zanego z kontrol? za?wiadcze? lekarskich, wynikaj?ce z aktualnego brzmienia przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o ?wiadczeniach pieni??nych z ubezpieczenia spo?ecznego w razie choroby i macierzy?stwa. Zmiany usprawniaj? równie? kontrol? na etapie gromadzenia dowodów niezb?dnych do ustale? lekarza orzecznika ZUS. W szczególno?ci:

1. jednoznacznie wskazano na uprawnienie ZUS do kontrolowania w powy?szym zakresie za?wiadcze? lekarskich o czasowej niezdolno?ci do pracy z tytu?u opieki nad chorym cz?onkiem rodziny;
2. wprowadzono mo?liwo?? ??dania przez ZUS od ubezpieczonego udzielenia wyja?nie? i informacji w sprawie, na potrzeby kontroli za?wiadczenia lekarskiego.

Ponadto doprecyzowano dzia?ania mo?liwe do podj?cia przez ZUS w przypadku stwierdzenia nieprawid?owo?ci w wystawianiu za?wiadcze? lekarskich. W szczególno?ci:

1. wprowadzono mo?liwo?? udost?pniania w?a?ciwym jednostkom organizacyjnym samorz?du zawodowego lekarzy i lekarzy dentystów – dla celów post?powania w przedmiocie odpowiedzialno?ci zawodowej lekarza i lekarza dentysty – danych, informacji oraz dokumentów zgromadzonych przez ZUS w post?powaniach zwi?zanych z kontrol? za?wiadcze? lekarskich oraz w post?powaniach zwi?zanych z cofni?ciem upowa?nienia do wystawiania za?wiadcze? lekarskich;

Phoca PDF

2. przekazano do w?a?ciwo?ci ZUS rozpatrzenie ?rodka odwo?awczego od decyzji o cofni?ciu upowa?nienia do wystawiania za?wiadcze? lekarskich i zast?piono odwo?anie do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Spo?ecznej wnioskiem do Prezesa ZUS o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Zmiany wchodz?ce w ?ycie po up?ywie 3 miesi?cy od og?oszenia ustawy

1. Regulacja kwestii zwi?zanych z podejmowaniem przez ?wiadczeniobiorców okre?lonych czynno?ci w czasie przebywania na zwolnieniu lekarskim.

Nie zmieni si? obowi?zuj?ca obecnie zasada, ?e ubezpieczony traci prawo do zasi?ku chorobowego za ca?y okres zwolnienia lekarskiego od pracy, je?li w okresie orzeczonej niezdolno?ci do pracy wykonuje prac? zarobkow?.

Zmieni si?, a w?a?ciwie b?dzie precyzyjniej wyra?ona, druga przes?anka do utraty prawa do zasi?ku. Ubezpieczony utraci zasi?ek chorobowy, je?eli b?dzie podejmowa? aktywno?? niezgodn? z celem tego zwolnienia (obecnie jest to wykorzystanie zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia).

Ponadto wprowadzono do ustawy definicje pracy zarobkowej oraz poj?cie aktywno?ci niezgodnej z celem zwolnienia, których wykonywanie albo podejmowanie mo?e spowodowa? utrat? prawa do zasi?ku chorobowego. Prac? zarobkow?, powoduj?c? utrat? zasi?ku chorobowego, b?dzie ka?da czynno?? maj?ca charakter zarobkowy, niezale?nie od stosunku prawnego b?d?cego podstaw? jej wykonania, z wy??czeniem czynno?ci incydentalnych, których podj?cia w okresie zwolnienia od pracy wymagaj? istotne okoliczno?ci. Co wa?ne, istotn? okoliczno?ci? nie mo?e by? polecenie pracodawcy. Z kolei aktywno?ci? niezgodn? z celem zwolnienia od pracy b?d? wszelkie dzia?ania utrudniaj?ce lub wyd?u?aj?ce proces leczenia lub rekonwalescencj?, z wy??czeniem zwyk?ych czynno?ci dnia codziennego lub czynno?ci incydentalnych, których podj?cia w okresie zwolnienia od pracy wymagaj? istotne okoliczno?ci.

Sformu?owanie tych definicji w przepisach prawa ma na celu doprecyzowanie przes?anek utraty prawa do zasi?ku, a tym samym uregulowanie okoliczno?ci, których wyst?pienie nie powoduje takiego skutku.

2. Zasady przeprowadzania kontroli wykorzystywania zwolnie? lekarskich

Nadal kontrol? prawid?owo?ci wykorzystywania zwolnie? od pracy zgodnie z ich celem b?d? mogli przeprowadza? p?atnicy sk?adek (uprawnieni do wyp?aty zasi?ków) i Zak?ad Ubezpiecze? Spo?ecznych. W przepisach wskazano jednoznacznie, ?e uprawnienie do kontrolowania dotyczy zarówno za?wiadcze? lekarskich o czasowej niezdolno?ci do pracy z powodu choroby, jak i za?wiadcze? lekarskich o czasowej niezdolno?ci do pracy z tytu?u opieki nad chorym cz?onkiem rodziny. Ponadto doprecyzowano, ?e kontrol? mog? by? obejmowane równie? osoby po ustaniu tytu?u ubezpieczenia chorobowego.

Du?? zmian? jest to, ?e kontrolerzy uzyskaj? uprawnienia do legitymowania osoby kontrolowanej w celu ustalenia to?samo?ci. B?d? te? uprawnieni do wst?pu do miejsca

Phoca PDF

przeprowadzania kontroli oraz do odbierania informacji od osoby kontrolowanej, jej p?atnika sk?adek oraz od lekarza lecz?cego.

Opisane zmiany wzmacniaj? transparentno?? procesu kontroli, co pomaga w eliminacji w?tpliwo?ci co do ich zakresu i stosowanych metod.

3. Lekarze orzecznicy ZUS.

Do zakresu dzia?ania ZUS nale?y mi?dzy innymi wydawanie orzecze? dla potrzeb ustalania uprawnie? do ?wiadcze? z ubezpiecze? spo?ecznych, innych ?wiadcze? nale??cych do w?a?ciwo?ci ZUS, dla celów realizacji zada? zleconych ZUS na podstawie innych ustaw oraz kontrola orzecznictwa o czasowej niezdolno?ci do pracy. Zadania te aktualnie realizowane s? przez lekarzy orzeczników. Lekarze orzecznicy s? pracownikami ZUS zatrudnionymi na podstawie umów o prac?. Wszyscy lekarze zatrudniani w ZUS musz? mie? tytu? specjalisty.

Ustawa z dnia 18 grudnia 2025 r. wprowadza m.in.:

- mo?liwo?? zatrudniania piel?gniarek, piel?gniarzy oraz fizjoterapeutów do wydawania orzecze? w okre?lonych rodzajach spraw. W okre?lonych ustawowo rodzajach spraw, poza lekarzami orzecznikami, orzeczenia b?d? mog?y wydawa? osoby wykonuj?ce samodzielne zawody medyczne z tytu?em specjalisty w dziedzinie fizjoterapii albo piel?gniarstwa, tj.:

- fizjoterapeuci – w sprawach rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS,
- piel?gniarki lub piel?gniarze – w sprawach niezdolno?ci do samodzielnej egzystencji;

- zró?nicowanie poziomu kwalifikacji lekarzy orzeczników. Dotychczasowe kwalifikacje zawodowe wymagane od lekarzy orzekaj?cych w ZUS, tj. posiadanie tytu?u specjalisty, zostan? zró?nicowane, tj.:

- poza lekarzami specjalistami na stanowiskach lekarzy orzeczników b?d? mogli równie? pracowa? lekarze odbywaj?cy szkolenie specjalizacyjne w okre?lonej dziedzinie medycyny albo posiadaj?cy co najmniej pi?cioletni okres wykonywania zawodu lekarza,
- lekarze realizuj?cy zadania zwi?zane z nadzorem nad wydawaniem orzecze?, tj. Naczelny Lekarz Zak?adu, zast?pca Naczelnego Lekarza Zak?adu, g?ówny lekarz orzecznik, zast?pca g?ównego lekarza orzecznika oraz lekarze inspektorzy nadzoru orzecznictwa lekarskiego musz? legitymowa? si? tytu?em specjalisty w zakresie jednej z dziedzin medycyny maj?cej zastosowanie w orzecznictwie lekarskim.

- mo?liwo?? zawierania umów o ?wiadczenie us?ug z lekarzami orzecznikami, piel?gniarkami/piel?gniarzami, fizjoterapeutami. Uelastycznione zostan? formy wspó?pracy z kadr? medyczn? w ZUS, tj.:

- lekarze orzecznicy oraz specjali?ci wykonuj?cy samodzielne zawody medyczne (fizjoterapeuci, piel?gniarki, piel?gniarze) b?d? mogli wykonywa? prac? na podstawie umowy o prac? albo umowy o ?wiadczenie us?ug – wed?ug wyboru;
- lekarze realizuj?cy zadania zwi?zane z nadzorem nad wydawaniem orzecze?, tj.

Phoca PDF

Naczelny Lekarz Zak?adu, zast?pca Naczelnego Lekarza Zak?adu, g?ówny lekarz orzecznik, zast?pca g?ównego lekarza orzecznika oraz lekarze inspektorzy nadzoru orzecznictwa lekarskiego b?d? zatrudniani wy??cznie na podstawie umów o prac?.

- nowe zasady ustalania wynagrodzenia zasadniczego kadry medycznej zatrudnionej na podstawie umów o prac?. Wynagrodzenia zasadnicze lekarzy oraz specjalistów wykonuj?cych samodzielne zawody medyczne (fizjoterapeuci, piel?gniarki, piel?gniarze) zatrudnionych na podstawie umów o prac? b?d? ustalane z zastosowaniem mno?ników kwoty przeci?tnego miesi?cznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w roku poprzedzaj?cym ustalenie, og?oszonego przez Prezesa GUS w Dzienniku Urz?dowym „Monitor Polski”. Mno?niki do ustalenia wynagrodzenia zasadniczego zostan? okre?lone w drodze rozporz?dzenia przez ministra w?a?ciwego do spraw zabezpieczenia spo?ecznego. W terminie miesi?ca od dnia wej?cia w ?ycie ustawy wynagrodzenia kadry medycznej zatrudnionej na podstawie umów o prac? zostan? dostosowane do nowych zasad.

Zmiany wchodz?ce w ?ycie od 1 stycznia 2027 r.

1. Zmiany w zakresie wystawiania zwolnie? lekarskich (e-ZLA)

A? do 1 stycznia 2027 r. zasad? jest, ?e w przypadku spe?niania warunków do podlegania ubezpieczeniom spo?ecznym z co najmniej dwóch tytu?ów do tych ubezpiecze? niezdolno?? do pracy z powodu choroby dotyczy ka?dego z tych tytu?ów. Dla ka?dego z tytu?u wystawia si? odr?bne zwolnienie od pracy. Je?eli wi?c ubezpieczony podlega ubezpieczeniom z kilku tytu?ów i jest chory, a okoliczno?? t? stwierdza lekarz poprzez wystawianie zwolnienia od pracy, to zwolnienia powinny by? wystawione na ka?dy z tych tytu?ów.

Zmiana, która wejdzie w ?ycie od 1 stycznia 2027 r., polega na tym, ?e lekarz – na ??danie ubezpieczonego – nie b?dzie mia? obowi?zku wystawienia zwolnienia lekarskiego z okre?lonego tytu?u, je?eli praca zarobkowa w jednym z tych miejsc b?dzie mog?a by? wykonywana z uwagi na rodzaj tej pracy. B?dzie to dotyczy?o np. takiej sytuacji, w której ubezpieczony zatrudniony jest u dwóch pracodawców – np. u jednego na umowie o prac?, a u drugiego na umowie zlecenie – i w czasie, gdy b?dzie niezdolny do wykonywania pracy u jednego pracodawcy, u drugiego – ze wzgl?du na charakter pracy – b?dzie mógł ?wiadczy? prac?. W takim przypadku ubezpieczony b?dzie zobowi?zany poinformowa? p?atnika sk?adek (uprawionego do wyp?aty zasi?ków) o okresie, na który zosta?o mu wystawione zwolnienie od pracy z innego tytu?u.

W pozosta?ym zakresie zasady wystawiania zwolnie? lekarskich nie zmieni? si?.

2. Zasady i tryb wydawania orzecze?

Zostan? wprowadzone jednolite regulacje odnosz?ce si? do zasad i trybu wydawania orzecze? dla celów ustalania uprawnie? do ?wiadcze? z ubezpiecze? spo?ecznych, innych ?wiadcze? nale??cych do w?a?ciwo?ci Zak?adu oraz dla celów realizacji zada? zleconych Zak?adowi na podstawie innych ustaw. W jednym akcie prawnym, tj. w ustawie o systemie ubezpiecze? spo?ecznych, zosta?y okre?lone regulacje dotycz?ce post?powania zwi?zanego z wydaniem

Phoca PDF

orzeczenia, niezale?nie od celu, w którym jest wydawane orzeczenie, tj. dla potrzeb ustalenia prawa do ?wiadcze? z ubezpiecze? spo?ecznych (np. renty z tytu?u niezdolno?ci do pracy) czy dla celów pozaubezpieczeniowych (np. trwa?ej niezdolno?ci do pe?nienia obowi?zków s?dziego). Zmiany w tym zakresie przyczyni? si? do przejrzysto?ci regulacji prawnych (wobec aktualnego rozproszenia i ró?nego brzmienia przepisów w wielu aktach prawnych) oraz do standaryzacji post?powania orzeczniczego we wszystkich rodzajach spraw. Ponadto wprowadzono m.in.:

- jednoosobowe orzekanie. Zarówno orzeczenia wydawane po raz pierwszy, jak i orzeczenia wydawane w wyniku ponownego rozpatrzenia sprawy (w zwi?zku ze sprzeciwem lub zarzutem wadliwo?ci) – co do zasady b?d? wydawane jednoosobowo. Obecnie jednoosobowo orzeczenia wydawane s? przez lekarzy orzeczników, natomiast sprzeciwy i zarzuty wadliwo?ci od orzecze? lekarzy orzeczników rozpatrywane s? przez komisje lekarskie dzia?aj?ce w sk?adzie 3 lekarzy specjalistów. Po zmianach równie? w przypadku wniesienia sprzeciwu lub zarzutu wadliwo?ci od orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika albo przez specjalist? wykonuj?cego samodzielny zawód medyczny (piel?gniark?, piel?gniarza, fizjoterapeut?) sprawa b?dzie kierowana do ponownego rozpatrzenia przez lekarza orzecznika (dzia?aj?cego jednoosobowo). W sprawach szczególnie skomplikowanych – w przypadku ponownego rozpatrywania sprawy w zwi?zku ze sprzeciwem lub zarzutem wadliwo?ci orzeczenia – b?dzie istnia?a mo?liwo?? skierowania sprawy do rozpatrzenia przez trzech lekarzy orzeczników orzekaj?cych ??cznie;
- e-wizyty –post?powanie zwi?zane z wydaniem orzeczenia badanie b?dzie mo?na przeprowadzi? z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych lub systemów ??czno?ci;
- orzeczenia wydawane w postaci dokumentu elektronicznego. Okre?lono równie? nowe sposoby dor?czenia orzeczenia – dor?czenie dokumentu elektronicznego albo wydruku orzeczenia, je?li dor?czenie orzeczenia w postaci dokumentu elektronicznego nie jest mo?liwe albo na ??danie osoby zainteresowanej;
- maksymalne terminy na wydanie orzeczenia (30 dni) oraz mo?liwo?? wniesienia ponaglenia przez osob? zainteresowan? w przypadku przekroczenia tego terminu;
- uszczegó?owione zasady dost?pu Zak?adu do dokumentacji medycznej podmiotów udzielaj?cych ?wiadcze? zdrowotnych. Okre?lono obowi?zki tych podmiotów w tym zakresie, utworzono katalog form, w jakich dokumentacja mo?e zosta? udost?pniona, oraz termin, w jakim podmiot udzielaj?cy ?wiadcze? zdrowotnych jest zobowi?zany udost?pni? dokumentacj? medyczn? (14 dni od otrzymania wniosku o udost?pnienie dokumentacji);
- doprecyzowane i uszczegó?owione regulacje dotycz?ce post?powania prowadzonego w trybie zwierzchniego nadzoru Prezesa Zak?adu nad wykonywaniem orzecznictwa lekarskiego, w tym jednoznaczne okre?lenie skutków dzia?a? podejmowanych w zwi?zku z post?powaniem prowadzonym we wskazanym trybie nadzoru oraz obowi?zków informacyjnych.

?ród?o: www.zus.pl Nowe przepisy w zasi?kach i orzekaniu: Co si? zmienia i od kiedy? - ZUS

Phoca PDF